

*Людмила Андріївна Луць,
професор кафедри теорії та філософії права
Львівського національного університету імені Івана Франка,
доктор юридичних наук, професор
ORCID: 0000-0002-8182-2449*

*Ірина Юріївна Настасяк,
доцент кафедри теорії та філософії права
Львівського національного університету імені Івана Франка,
кандидат юридичних наук, доцент
ORCID: 0000-0002-3963-1788*

ПРАВОРЕАЛІЗАЦІЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ

Постановка проблеми. Питання правового регулювання як цілісного процесу в сучасних умовах потребують поглибленої наукової розробки (і процесу загалом, і окремих його етапів). Юридична наука приділяє достатньо уваги правотворчій, правозастосовній і значною мірою правотлумачній діяльності. Водночас поза межами ґрунтовного наукового дослідження досі є важливі проблеми правореалізації. Науковці зазвичай висвітлюють лише питання поняття і форм правореалізації, але поза їхньою увагою залишаються питання розмежування правозастосування і правореалізації; спрямованості всіх етапів правового регулювання (правотворчості, правозастосування, правотлумачення) на створення умов для належної правореалізації; досягнення мети правореалізації та перспективної мети правового регулювання. Поза науковою увагою, на жаль, є і проблеми практики правореалізації, зокрема, з'ясування реального стану забезпечення інтересів учасників суспільних відносин завдяки здійсненню ними прав та обов'язків. Це зумовлює потребу в формуванні сучасної теорії правореалізації в контексті оновлення низки її положень, з'ясуванні можливості створення моніторингових програм для виявлення реального стану правореалізації й досягнення її мети.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Низка положень щодо правозастосування і правореалізації висвітлена у працях українських науковців, здебільшого в підручниках і посібниках. Проте питання поняття і природи правореалізації; правомірної поведінки суб'єктів права (фізичних і юридичних осіб) як учасників правовідносин, що реалізують свої права й обов'язки; розмежування правозастосування і правореалізації; з'ясування реального стану правореалізації й необхідності запровадження моніторингової програми щодо правореалізації, зокрема в контексті досягнення її мети, потребують поглибленого вивчення.

Мета статті – уточнити природу правозастосування і правореалізації, здійснити їх розмежування, виявити проблеми правореалізаційної практики, визначити можливості дії моніторингових програм щодо з'ясування реального стану правореалізації й досягнення її мети.

Методи дослідження. Стаття ґрунтується на соціологічній методології, зокрема використано прийом аналізу документів: наукових джерел, правотворчих і правозастосовних актів. Завдяки порівняльно-правовому аналізу виявлено відмінні ознаки правозастосування і правореалізації, що дало змогу визначити чіткі межі між цими явищами. Загальнотеоретичний аналіз допоміг уточнити природу правозастосування і правореалізації, виявити проблеми правореалізаційної практики та запропонувати засоби їх розв'язання.

Основні результати дослідження. Теорія правореалізації в юридичній науці загалом вважається сталою і сформованою, але в контексті сучасних реалій особливої уваги потребує низка питань, вирішивши які, можна зробити висновок щодо стану врегульованості / неврегульованості суспільних відносин, досягнення / недосягнення цілей правового регулювання тощо.

У навчальних підручниках і посібниках під реалізацією права розуміють: втілення положень правових норм у фактичній поведінці (діяльності) суб'єктів права [1, с. 222]; здійснення приписів

у фізичних діяннях суб'єктів [2, с. 174]; зумовлену правовими приписами правомірну поведінку учасників суспільних відносин [3, с. 405] або ж зумовлену нормами права правомірну поведінку суб'єктів права [4, с. 264]; втілення (здійснення) вимог норм права у правомірній поведінці людей – суб'єктів права [5, с. 234]; здійснення нормативно-правових приписів у правомірних діяннях суб'єктів суспільних відносин з метою задоволення відповідних інтересів [6, с. 283]; реальне втілення змісту юридичних норм у практичній поведінці суб'єктів [7, с. 263].

За характером нормативно-правових приписів виокремлюють такі форми правореалізації: використання (уповноважувальний нормативно-правовий припис); виконання (зобов'язувальний нормативно-правовий припис); дотримання (заборонний нормативно-правовий припис). У наукових джерелах називають й інші критерії виокремлення форм правореалізації – за способом здійснення, за характером дій чи мірою активності суб'єктів тощо. Водночас зазначається, що правореалізація пов'язана лише із правомірною поведінкою. Видається, що однастайність на цьому й завершується, адже дотепер дискусійними є питання щодо здійснення правомірної поведінки суб'єктами правореалізації лише у правовідносинах чи й поза ними; щодо того, чи правореалізація є самостійним явищем, чи є ще одна форма реалізації права – правозастосування (особлива опосередкована четверта форма) тощо. А відтак виокремлюють і безпосередню форму реалізації права.

Отже, у юридичній науці є низка питань, які потребують ґрунтовного аналізу, зокрема, щодо розмежування правореалізації і правозастосування.

Як відомо, не всі нормативно-правові приписи можуть бути реалізовані суб'єктом безпосередньо (самостійно). Доволі часто для належної їх реалізації потрібна правозастосовна діяльність, тобто дії уповноважених суб'єктів щодо створення індивідуально-правових приписів та їх об'єктивації у правозастосовних актах з метою забезпечення належних умов для безпосередньої правореалізації; діяльність компетентних суб'єктів, що спрямована на індивідуалізацію нормативно-правових приписів та створення необхідних передумов для їх реалізації [6, с. 283].

Варто звернути увагу на те, що правозастосування є самостійним різновидом юридичної діяльності, завжди здійснюється уповноваженими (компетентними) суб'єктами за регламентованою процедурою; складається з відповідних стадій і має відповідати вимогам правомірності. Результатом цієї діяльності є правозастосовний акт, який має чітко визначену юридичну форму, спрямований на досягнення юридичних наслідків і є юридичним фактом для виникнення, зміни, припинення правовідносин.

Змістом правозастосовних актів є індивідуально-правові приписи, тобто формально-обов'язкові правила поведінки персоніфікованих суб'єктів; логічно і граматично завершені судження, які формуються у процесі юридичної кваліфікації суб'єктами правозастосування (тобто конкретизації нормативно-правових приписів щодо реальної життєвої ситуації).

Варто наголосити, що найближчою метою правозастосування є створення індивідуально-правового припису і його об'єктивація у правозастосовному акті, а перспективною – створення умов для безпосередньої правореалізації, яка здійснюється конкретним суб'єктом права для забезпечення відповідних інтересів. Що ж до правореалізації, то, як уже зазначалося, її метою є правомірні діяння суб'єктів права для задоволення відповідних інтересів (індивідуальних, колективних, загальносуспільних). Отже, безпосередня правореалізація є правомірною поведінкою (діянням) суб'єктів права, яка передбачена джерелами права, здійснюється у правовідносинах з метою реалізації прав та обов'язків і задоволення відповідних інтересів у формі використання, виконання, дотримання.

Правомірна поведінка і є діянням суб'єктів права, що відповідає нормативно-правовим приписам і спрямоване на отримання юридичних наслідків для забезпечення їхніх інтересів. Завдяки правомірній поведінці відбувається переведення нормативно-правових приписів у конкретну життєву ситуацію.

Результатом безпосередньої реалізації є акти-діяння (правомірна поведінка) персоніфікованих суб'єктів, що передбачені джерелами права і спрямовані на здійснення їхніх прав та обов'язків з метою задоволення відповідних інтересів. Їхні види, як і види правомірної поведінки, можуть бути різноманітними, як-от: за суб'єктами (фізичних, юридичних осіб); за ступенем активності (пасивні, активні); за зовнішньою формою вираження (усні, письмові, діяльнісні); за галузевою належністю нормативно-правових приписів (конституційно-правові, цивільно-правові, кримінально-правові тощо); за способом здійснення (виконання, використання, дотримання) тощо.

Отже, треба провести чітку межу між безпосередньою правореалізацією і правозастосуванням (та й використання терміна «безпосередня» щодо правореалізації є, мабуть, не зовсім коректним з погляду української мови).

Якщо звернутися до словників української мови, то слово «реалізовувати» трактується як здійснювати, робити реальним, втілювати у життя тощо [8, с. 881]; а «реалізація» – як дія за значенням реалізувати [9], а синоніми – втілення, здійснення. Натомість слово «застосовувати» тлумачиться як використовувати що-небудь, запроваджувати в життя, пристосовувати до чого-небудь [10]; а застосування – це дія за значенням «застосовувати»; синоніми до слова «застосовувати» є використовувати, забезпечувати. Отже, реалізація – це здійснення, втілення в реальному житті, тоді як застосування – забезпечення чого-небудь, пристосування до чогось.

Відтак правореалізація – це завжди здійснення прав та обов'язків суб'єктів і втілення інтересів учасників суспільних відносин у реальній конкретній життєвій ситуації. Власне тому для розуміння змісту поняття «правореалізація» немає потреби додавати слово «безпосередня», особливо задля розмежування його з поняттям «правозастосування».

Порівнюючи природу аналізованих правових явищ, варто звернути увагу на те, що вони є різними за своєю сутністю, окремими етапами правового регулювання: правозастосування – це діяльність, завдяки якій створюються умови для правореалізації, а правореалізація – це правомірна поведінка, що покликана забезпечувати втілення інтересів учасників суспільних відносин через здійснення ними їхніх прав та обов'язків. Отже, правозастосування – це діяльність уповноважених (компетентних) суб'єктів права, а правореалізація – це діяльність персоніфікованих суб'єктів права; правозастосування – це різновид юридичної діяльності, а правореалізація – правомірна поведінка; правозастосування спрямоване на створення умов (юридичних фактів) для правореалізації, натомість правореалізація – на здійснення прав та обов'язків, задоволення відповідних інтересів; правозастосування загалом спрямоване на формування індивідуально-правових приписів, які визначають майбутню правомірну поведінку суб'єктів, а правореалізація – це здійснення правомірної поведінки в конкретній життєвій ситуації, тобто у процесі здійснення правовідносин.

Видається, що представникам сучасної загальної теорії права слід ретельніше дослідити ці питання, щоб запобігти підміні понять; усунути деформації, які виникають через отождествлення таких явищ, як правореалізація і правозастосування, та відсутність чіткого їх розмежування. Адже це може спричинити низку проблем і в правозастосуванні, і в правореалізації. Так, у правозастосуванні може сформуватися уявлення, що це завершальний етап правового регулювання, а це нівелює перспективну мету правового регулювання – створення умов для забезпечення інтересів учасників суспільних відносин. Також це може спричинити формування професійної деформації у суб'єктів правозастосування щодо того, що їхня діяльність спрямована лише на створення правозастосовних актів і головною метою є дотримання формальних вимог (процедурних, структурних, організаційних тощо). Тобто може виникнути загроза щодо створення належних умов для настання етапу правореалізації.

Що ж до правореалізації, то наявність таких обставин (порушення строків, переваги формальних вимог над змістовими, інші правозастосовні деформації) створює перешкоди для здійснення прав і свобод суб'єктів права, для забезпечення інтересів учасників суспільних відносин. Та й з огляду на те, що на цьому етапі правового регулювання практично не здійснюється моніторинг досягнення найближчої мети правореалізації чи перспективної мети правового регулювання загалом.

Саме тому юридична наука і практика послуговуються зазвичай вибірковими фактами невиконання рішень Європейського суду з прав людини, національних судів чи констатацією кількості прийнятих цими органами рішень тощо.

Чи є це емпіричне підґрунтя достатнім для висновків про ефективність або якість правового регулювання в Україні, в інших правових системах (зокрема, у міждержавних)? Мабуть, що ні – це вибіркові дані, тож і результати містять припущення або ж часткові підсумки, а не аргументовані висновки, які мають теоретичну і практичну значущість.

Наприклад, реалізація положень Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 5 грудня 1994 року, який підписали Україна, Російська Федерація, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії,

Сполучені Штати Америки [11] не була зумовлена в часі, зокрема щодо надання гарантій безпеки Україні. Як відомо, Україна виконала свої зобов'язання щодо ліквідації ядерної зброї, але, на жаль, у цьому офіційному документі не визначено спеціальних механізмів контролю за здійсненням зобов'язань Російською Федерацією, Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії, Сполученими Штатами Америки. Щоправда, у тексті є посилання на офіційні міжнародні документи, як-от: Статут Організації Об'єднаних Націй, Заключний акт Наради з безпеки і співробітництва в Європі. Тож, здавалося б, мав бути застосований загальний порядок виконання міжнародних зобов'язань. Однак і такий порядок належним чином тепер не діє. Це яскравий і сумний випадок міжнародно-правової практики, що свідчить про відсутність контролю за досягненням мети правореалізації і перспективної мети правового регулювання. Отже, можна констатувати, що такі цілі не досягнуті, а правове регулювання частково завершено на етапі правозастосування і належних умов для правореалізації не було створено.

Ще один приклад проблем правореалізації – рішення Європейського суду з прав людини у справі «Вячеславова та інші проти України» від 13 березня 2025 року. Цим рішенням Суд визнав державу Україна винною в порушенні прав людини під час подій 2 травня 2014 року в Одесі [12]. Проблемаю правореалізації є те, що це рішення стосується подій десятирічної давнини, тобто його положення вже втратили об'єктивність щодо належної оцінки реальності ситуації, доказів, висновків щодо винних осіб у контексті їх покарання (зокрема, посадові особи, які мали забезпечувати правопорядок, були призначені за президентства Віктора Януковича, а тепер перебувають на території Російської Федерації).

Як зазначив голова Комітету Верховної Ради України з питань зовнішньої політики О. Мережко, «між основним висновком Європейського суду з прав людини, який покладає відповідальність на державу Україну, і низкою фактів є невідповідність (події відбувалися на тлі російської агресії, посадові особи поліції та міської влади значною мірою знаходилися під впливом Російської Федерації). Таким чином, до відповідальності слід було притягти і Російську Федерацію як державу з точки зору міжнародного права та прецедентного права Європейського суду з прав людини» [13]. З огляду на викладене вище варто наголосити, що тривалий період розгляду будь-якої справи нівелює актуальність вирішуваної проблеми, відповідність меті правореалізації чи навіть меті правового регулювання загалом.

Прикладом проблем правореалізації є також те, що значна кількість рішень Європейського суду з прав людини не виконується, а це свідчить про відсутність умов для правореалізації. Як засвідчує аналіз рішень, Велика палата Верховного Суду, яка покликана формувати уніфіковану судову практику, зосередила свої зусилля на розгляді адміністративних справ, дисциплінарних проваджень суддів і перегляді рішень національних судів на вимогу рішень Європейського суду з прав людини. Доволі часто простежується розбіжність у правових позиціях суддів Великої палати, спостерігається і скасування попередніх рішень. Усе це не сприяє уподібненню судової практики, а відтак і створенню належних умов для правореалізації.

Висновки. Аналіз наукових джерел, джерел міжнародного права й законодавства України, інших юридичних актів дав підстави для низки висновків. Сучасна теорія правореалізації потребує удосконалення і не тільки з метою доповнення чи оновлення наукових положень, а й з точки зору потреб юридичної практики, оскільки не завжди спостерігається створення належних умов для здійснення прав і обов'язків суб'єктами права.

Важливим з погляду наукового пізнання є формування позиції щодо чіткого розмежування понять «правозастосування» і «правореалізація». Правозастосовна діяльність покликана забезпечувати умови для правореалізації насамперед шляхом створення таких юридичних актів, як акти застосування права, що є юридичними фактами для виникнення, зміни чи припинення правовідносин. Натомість правореалізація спрямована на забезпечення здійснення прав та обов'язків, втілення інтересів учасників суспільних відносин. Тож для позначення правореалізації не потрібно додавати слово «безпосередня», оскільки природа цього явища підтверджує той факт, що правореалізація завжди є безпосередньою, конкретною, правомірною поведінкою суб'єктів права (фізичних чи юридичних осіб). Відповідні суб'єкти, наприклад суб'єкти правозастосування (юридичні особи), можуть здійснювати діяльність щодо створення правозастосовних актів, але водночас можуть здійснювати і правореалізацію. Однак потрібно чітко визначити межі завершення право-

застосовної діяльності й початку правореалізації (правомірної поведінки цих суб'єктів щодо здійснення прав чи обов'язків на підставі правозастосовного акта чи джерела права).

Статус суб'єктів права, характер їхніх діянь, мета й результати є різними, а це важливо і з точки зору мети, і щодо ефективності діянь цих суб'єктів, а також з позиції цілісності механізму правового регулювання й досягнення його перспективної мети. Важливо зосередити увагу науковців на дослідженні теоретичних питань правореалізації, які потребують ширшого предмета пізнання, а також акцент юридичної практики скерувати на важливість питання досягнення найближчої і перспективної мети правореалізації.

У статті проаналізовано проблемні аспекти правозастосування, що породжують перешкоди, а не створюють умови для належної правореалізації. Усе це викликає потребу у вивченні практики правореалізації та створенні системи засобів (зокрема, моніторингових програм), які б уможливили виявлення реального стану правореалізації, проблем, деформацій і дали б змогу запропонувати засоби їх подолання чи запобігання їм. Видається, що сучасні технології в змозі створити такі програми і з'ясувати реальний стан у правореалізації, досягненні / недосягненні її мети. А це має важливе значення з погляду ефективності правового регулювання загалом.

Список використаних джерел

1. Теорія держави і права: підручник / С. Л. Лисенков, А. М. Колодій, О. Д. Тихомиров та ін.; за ред. С. Л. Лисенкова. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 448 с.
2. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права: навч. посіб. Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2021. 256 с.
3. Загальна теорія держави і права: підручник / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків: Право, 2011. 584 с.
4. Теорія держави і права: підручник / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський та ін.; за ред. О. В. Петришина. Харків: Право, 2014. 368 с.
5. Загальна теорія права: підручник / за заг. ред. М. І. Козюбри. Київ: ВАІТЕ, 2015. 392 с.
6. Луць Л. А. Загальна теорія держави та права: навч.-метод. посіб. Київ: Атіка, 2007. 412 с.
7. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права: підручник. Практикум. Тести. 2-ге вид., виправл. і доповн. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 584 с.
8. Новий тлумачний словник української мови. 42 000 слів: у 4 т. / уклад.: В. Яременко, О. Сліпушко. Київ: Аконт, 1998. Т. 3. 928 с.
9. Словник української мови: в 11 т. / за ред. І. К. Білодіда; Ін-т мовознавства АН УРСР. Київ: Наукова думка, 1970–1980. Т. 7. 466 с.
10. Словник.ua. URL: <https://surl.li/qevgea> (дата звернення: 01.04.2025).
11. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї: міжнар. док. 05.12.1994. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158#Text (дата звернення: 01.04.2025).
12. Case of Vyacheslavova and others v. Ukraine (Applications nos. 39553/16), ECHR 13 March 2025. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%5B%5B%22001-242505%22%5D%5D%7D> (viewed on 01.04.2025).
13. Фарбар К. Рішення ЄСПЛ про події 2 травня 2014 року в Одесі. У чому винна Україна і до чого причетна Росія? *Radio Свобода*. 2025. 13 берез. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rishennya-yevropeyskoho-sudu-z-prav-lyudyny-odesa/33346971.html> (дата звернення: 01.04.2025).

References

1. Teoriia derzhavy i prava: pidruchnyk / S. L. Lysenkov, A. M. Kolodii, O. D. Tykhomyrov ta in.; za red. S. L. Lysenkova. Kyiv: Yurinkom Inter, 2005. 448 s.
2. Rabinovych P. M. Osnovy teorii ta filosofii prava: navch. posib. Lviv: Vyd-vo LOBF «Medytsyna i pravo», 2021. 256 s.
3. Zahalna teoriia derzhavy i prava: pidruchnyk / M. V. Tsvik, O. V. Petryshyn, L. V. Avramenko ta in.; za red. d-ra yuryd. nauk, prof., akad. APn Ukrainy M. V. Tsvika, d-ra yuryd. nauk, prof., akad. APn Ukrainy O. V. Petryshyna. Kharkiv: Pravo, 2011. 584 s.
4. Teoriia derzhavy i prava: pidruchnyk / O. V. Petryshyn, S. P. Pohrebniak, V. S. Smorodynskyi ta in.; za red. O. V. Petryshyna. Kharkiv: Pravo, 2014. 368 s.
5. Zahalna teoriia prava: pidruchnyk / za zah. red. M. I. Koziubry. Kyiv: VAITE, 2015. 392 s.
6. Luts L. A. Zahalna teoriia derzhavy ta prava : navch.-metod. posib. Kyiv: Atika, 2007. 412 s.

7. Krestovska N. M., Matvieieva L. H. *Teoriia derzhavy i prava*. Pidruchnyk. Praktykum. Testy. 2-he vyd., vypravl. i dopov. Kyiv: Yurinkom Inter, 2019. 584 s.
8. *Novyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy*: 42 000 sliv: u 4 t. / uklad.: V. Yaremenko, O. Slipushko. Kyiv: Akonit, 1998. T. 3. 928 s.
9. *Slovnyk ukrainskoi movy*: v 11 t. / za red. I. K. Bilodida; In-t movoznavstva AN URSR. Kyiv: Naukova dumka, 1970–1980. T. 7. 466 s.
10. Slovnyk.ua. URL: <https://surl.li/qevgea>
11. Memorandum pro harantii bezpeky u zviazku z pryiednanniam Ukrainy do Dohovoru pro nerozpovsiudzhennia yadernoi zbroi: mizhnar. dok. 05.12.1994. *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» / VR Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158#Text
12. Case of Vyacheslavova and others v. Ukraine (Applications nos. 39553/16), ECHR 13 March 2025. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-242505%22%7D>
13. Farbar K. Rishennia YeSPL pro podii 2 travnia 2014 roku v Odesi. U chomu vynna Ukraina i do choho prychetna Rosiia? *Radio Svoboda*. 2025. 13 berez. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rishennya-yevropeyskoho-sudu-z-prav-lyudyny-odesa/33346971.html>

Луць Л. А., Настасяк І. Ю. Правореалізація: теоретичні та практичні питання

У статті висвітлено проблеми становлення сучасної теорії правореалізації, зокрема, що стосується її природи, розмежування із правозастосуванням, досягнення мети, можливості розкриття реального стану на цьому етапі правового регулювання. Із цією метою проаналізовано наукові джерела, офіційні документи (джерела міжнародного права й законодавство України), правозастосовні акти. Це дало змогу сформулювати уявлення про стан наукового пізнання правореалізації і створити емпіричне підґрунтя для загальнотеоретичного аналізу й формування оновлених положень теорії правореалізації.

Констатовано, що важливим є формування чіткої позиції щодо розмежування правозастосування і правореалізації як самостійних явищ, які відображають відносно відокремлені етапи правового регулювання; визначення поняття правореалізації як правомірної поведінки суб'єктів права (фізичних і юридичних осіб), яка відбувається у правовідносинах шляхом здійснення їхніх прав та обов'язків. Розкрито реальний стан здійснення суб'єктами своїх прав та обов'язків, досягнення юридичних наслідків і мети – забезпечення інтересів учасників суспільних відносин. Для цього запропоновано сформулювати моніторингові програми, які б виявляли стан правореалізації, здатності суб'єктів забезпечувати свої інтереси. Проаналізовано цілісний процес правового регулювання суспільних відносин щодо забезпечення належних умов правореалізації завдяки відповідній правотворчій, правозастосовній, правотлумачній діяльності та іншим засобам досягнення мети правореалізації і мети правового регулювання загалом.

Ключові слова: правореалізація, правозастосування, правореалізаційна практика, правове регулювання, правомірна поведінка.

Luts L. A., Nastasiak I. Y. Law implementation: theoretical and practical issues

The article highlights the problems of the formation of the modern theory of law implementation, in particular, regarding its nature, demarcation with law enforcement, achieving the goal, and the possibility of revealing the real state at this stage of law regulation.

For this purpose, scientific sources, official documents (sources of international law and the legislation of Ukraine), and law enforcement acts were analyzed. This made it possible to form an idea of the state of scientific knowledge of law implementation and create an empirical basis for a general theoretical analysis and the formation of updated provisions of the theory of law implementation.

It is stated that it is important to form a clear position on the distinction between law enforcement and law implementation as independent phenomena that reflect relatively separate stages of legal regulation: law enforcement is an activity that creates conditions for law implementation, and law implementation is lawful behavior designed to ensure the implementation of the interests of participants in social relations through the exercise of their rights and obligations. Therefore, law enforcement is the activity of authorized (competent) subjects of law, and law implementation is the activity of personified subjects of law; law enforcement is a type of law activity, and law implementation is lawful behavior; law enforcement is aimed at creating conditions (legal facts) for law implementation, while law implementation is aimed at exercising rights and obligations, satisfying relevant interests; law enforcement is generally aimed at the formation of individual legal prescriptions that determine the future lawful behavior of subjects, and law implementation is the implementation of lawful behavior in a specific life situation, that is, in the process of implementing law relations. The definition of the concept of law implementation is specified as the lawful behavior of subjects of law (individuals and legal entities), which occurs in law relations through the exercise of their rights and obligations.

The emphasis is on the need to reveal the real state of the subjects' exercise of their rights and obligations, the achievement of legal consequences and the goal – ensuring the interests of participants in social relations. For this purpose, it is proposed to form monitoring programs that would reveal the state of law implementation, the ability of subjects to ensure their interests. It is important to analyze the holistic process of legal regulation of social relations in terms of ensuring proper conditions for law implementation through appropriate law-making, law-enforcement, law-interpreting activities and other means of achieving the goal of law implementation and the goal of law regulation in general.

Key words: law implementation, law enforcement, law implementation practice, law regulation, lawful behavior.

DOI: 10.33663/2524-017X-2025-16-148-154